

Pau Casals ha estat un dels millors violoncel·listes del segle XX, reconegut internacionalment com un dels millors intèrprets i directors d'orquestra del seu temps. Amb només vint-i-tres anys va començar la seva trajectòria professional i va actuar com intèrpret als millors auditoris del món.

Des de l'Àrea de Cultura de l'Ajuntament de la Selva del Camp volem acostar la figura de Pau Casals al nostre poble i valorar l'enorme interès de la seva obra i del seu compromís amb el seu país: el nostre. I aquí trobeu, fruit de la col·laboració amb la Fundació Pau Casals, l'exposició "**Pau Casals i l'exili**".

Les dues primeres exposicions que s'han fet al Castell han estat dedicades a la pintura i ara us presentem aquesta amb un doble contingut: *la música i la memòria històrica*.

La força de Pau Casals supera l'àmbit estrictament musical per convertir-se en un símbol de la resistència a l'exili. Armat amb el seu violoncel va fer arribar un missatge de pau i llibertat a tot el món.

Emociona especialment el record de la seva intervenció a les nacions unides de l'any 1971 on pronuncia la famosa frase "I am a Catalan". Les seves conviccions i el seu geni musical van ser valors que el van acompanyar tota la vida.

Que aquesta exposició sigui també record i homenatge a un home bo, músic universal i català militant.

Jordi Vinyals - Regidor de Cultura

"La música, aquest meravellós llenguatge universal hauria de ser font de comunicació entre tots els homes" **Pau Casals**

Horaris de visita:

Dissabtes de 17,30h a 19,30h
Diumenges de 12h a 14h

Entrada gratuïta

Més informació:

www.laselvadelcamp.cat

memorial
de democràtic

Ajuntament de
la Selva del Camp

A LA
SELVA FEM
CULTURA

Pau Casals i l'exili

1939-1973

Exposició

Del 4 de febrer
al 25 de març de 2012

Castell de La Selva - Castell del Paborde

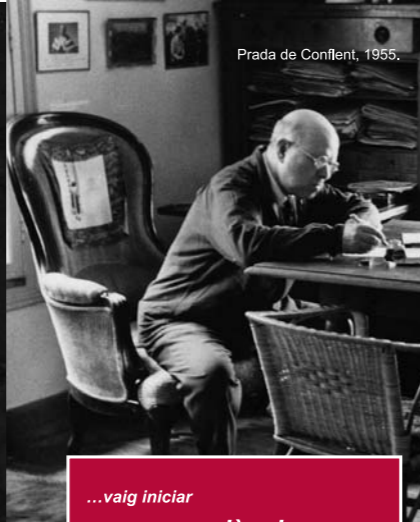
Pau Casals amb el President de la Generalitat a l'exili, Josep Irla. Ajuntament de Perpinyà, 1950.

La **persecució** que el règim franquista infligeix a **Catalunya** des de fa **setze anys** hauria de **revoltar** totes les **consciències** del món. La **llibertat**, com la **pau**, també és **indivisible**.

Vaig anunciar que **NO** tornaria a **tocar públicament**, mentre les **democràcies** no canviessin llur **actitud** envers **Espanya**...em vaig retirar a Prada, no puc dir que fos una decisió fàcil... però un ha de viure amb un mateix.

...vaig iniciar **correspondència** amb molts refugiats... tractant d'**alleugerir llur sofriment** amb algun diner i amb paraules d'encoratjament... **escrivia tantes cartes** que les meves mans tenien tendència a tremolar.

Sant Miquel de Cuixà. Foto: Yousuf Karsh, 1954.

1 La Guerra Civil

El 17 de juliol de 1936 es va produir un cop d'estat contra el Govern de la Segona República Espanyola. Aquest va ser l'inici d'una guerra civil que va durar gairebé tres anys i que, només a Catalunya, va provocar més de cent mil morts.

Mentre Pau Casals assajava amb la seva orquestra i l'Orfeó Gracienc al Palau de la Música Catalana, es va produir l'alçament militar. Pau Casals va decidir romandre al costat del seu poble i continuar la seva activitat musical: va ajudar les societats benèfiques contra la guerra i es va convertir en president honorari del Comitè de Músics per ajudar la democràcia espanyola.

2 L'exili

La desfeta militar comportà l'exili de milers de ciutadans, homes, dones i nens, militars republicans i civils. En pocs dies, des de la caiguda de Barcelona, el 26 de gener de 1939, fins a l'arribada de les tropes franquistes a la frontera, el 10 de febrer, gairebé mig milió de persones marxaren a França.

Davant d'aquesta situació, a final del mes de gener Pau Casals se n'anà a l'exili amb el ferm propòsit de no tornar fins que es restablís la democràcia a Catalunya i a Espanya. Els primers anys d'exili (1939-1957) resideix a Prada de Conflent (Catalunya del Nord, França) i, des del 1957, a Puerto Rico, terra natal de la seva mare, on va morir el 1973, als noranta-sis anys.

2.1 L'exili: Hi ha coses més importants que la música

L'allau humana fou de tal magnitud que França es veié desbordada davant el gran nombre d'exiliats. Les famílies foren separades, els homes en uns camps de concentració i les dones en uns altres. Argelers, Sant Cebrià, Bram, Agde, Setfontons són els noms d'alguns dels camps on es

van concentrar bona part dels refugiats republicans.

En arribar a Prada, Pau Casals va iniciar l'organització d'ajuda als refugiats. La seva habitació del Grand Hotel es va convertir en una oficina des d'on adreçava milers de cartes a persones i organitzacions internacionals per demanar ajuda. L'allau de peticions individuals era imparable i Pau Casals va respondre i va ajudar a gairebé tothom qui li ho demanà.

L'acció de suport als refugiats de Pau Casals fou efectiva i diversa. Al costat de la individual, col·laborà intensament amb diverses organitzacions benèfiques, com la Spanish Refugee Aid (SRA), fundada als Estats Units per l'anarquista Nancy G. McDonald, per ajudar els refugiats espanyols exiliats al sud de França.

2.2 L'exili: La vida d'un artista és inseparable dels seus ideals

L'inici de la Segona Guerra Mundial, el setembre del 1939, empijorà la situació dels exiliats a França i Europa. Amb l'entrada de Hitler a França, la situació de perill augmentà. Després d'un intent frustrat de marxar a Amèrica, Pau Casals retornà a Prada, on va patir la cruesa de l'exili. Casals i la família Alavedra vivien sota la vigilància constant dels nazis.

A la fi del conflicte, el juny de 1945, va ser convidat a tocar a Anglaterra, on no havia tocat des de feia sis anys. Amb les victòries dels aliats, l'esperança de Pau Casals, com la de molts exiliats, augmentava i, a l'octubre, va iniciar una gira de concerts per Anglaterra.

El 1946, decebut i desanimat per l'actitud d'Anglaterra davant del règim franquista, va decidir de no tornar a tocar en aquest país ni en cap dels països aliats.

Aquestes actituds van convertir Pau Casals en símbol de l'exili i de la lluita pacífica contra la dictadura.

2.3 L'exili: Sóc català

La pèrdua de la guerra significà la persecució de la identitat catalana i la desaparició de les institucions democràtiques.

Pau Casals donà suport a iniciatives i manifestacions culturals organitzades lluny de Catalunya i a altres activitats que des de final dels anys seixanta començaven a aparèixer a l'interior del país. El 1950 i el 1964, va presidir els Jocs Florals de la Llengua Catalana a l'exili, celebrats a Perpinyà, i va ser president honorari i membre d'honor de molts dels casals catalans que es crearen als països d'acollida, que van esdevenir centres de producció i consum de les activitats culturals catalanes i punt de trobada de les relacions socials entre els exiliats.

El seu compromís, la seva actitud i la defensa constant de Catalunya el van convertir en símbol de l'exili català. El 1954, després de la dimissió Josep Irla, va ser proposat com a President de la Generalitat de Catalunya a l'exili.

2.4 L'exili: Vaig alçar la meua veu en la causa de la pau

La dictadura va ser molt llarga i l'exili dels que van haver d'abandonar el seu país, també. L'admissió de l'Espanya de Franco als nous organismes internacionals consolidà el règim i les esperances de la seva caiguda van desaparèixer definitivament. Alguns exiliats van anar tornant i d'altres es van mantenir a l'exili, com Pau Casals, que es van integrar plenament als països d'acollida. Des d'un exili conscient, Pau Casals va refer la seva vida a Puerto Rico, al costat de la seva deixeblla, i més tard esposa, Marta Montañez.

Durant aquests anys, va ampliar l'abast del seu combat contra les dictadures i el franquisme al de l'assoliment de la pau mundial.

3 1979: el retorn

Pau Casals va morir el 22 d'octubre de 1973 a San Juan de Puerto Rico. Complint amb el seu desig de tornar a Catalunya quan s'hi restablís la llibertat, el 9 novembre de 1979 es van retomar les seves despulles a Catalunya, que avui reposen al cementiri del Vendrell.

Milers de persones van ser presents en tots els actes que es van celebrar per acomiadar-se del Mestre i per agrair-li individualment la seva constant lluita per les llibertats de Catalunya i per la pau.

<<Cap títol de glòria no li és tan propi com el de català exemplar. Avui retem homenatge a la seva memòria i recollim l'exemple que ens ha deixat. Que la seva vida sigui exemple a seguir per tots nosaltres. Mestre Pau Casals, Catalunya us diu "gràcies, moltes gràcies per tot el que heu fet i representeu per al nostre poble".>>

Fragment del discurs que va fer Josep Tarradellas a l'arribada de les despulles a la Generalitat de Catalunya.

L'amor al propi país és quelcom natural. Però, perquè ens hem d'aturar a la frontera? Tots som fulles d'un mateix arbre i l'arbre és la humanitat.

«...Durant les moltes vegades que he recorregut el vostre país, he pogut apreciar i admirar l'esperit generós amb el qual els americans responen a tota crida... El meu país necessita ajut... Em permeto demanar-vos la vostra cooperació, el vostre ajut en la tasca que he emprès per tal de subministrar aliments, roba i medicaments als infants i als vells, així com també per a l'evacuació dels nens que tants greus perills corren a causa de la guerra i dels bombardeigs...».

Fragment del missatge de Pau Casals al concert del Teatre del Liceu de Barcelona, 19 d'octubre de 1938.